

A könyvvizsgáló csalással
összefüggő felelőssége a
pénzügyi kimutatások
könyvvizsgálatánál

A csalás jellemzői

- Csalás vagy hiba ??? → szándékosság

A csalás szándékosan elkövetett cselekedet, amely együtt jár a méltánytalan vagy illegális előny szerzése céljából alkalmazott megtévesztéssel.

A csalás jellemzői

- A könyvvizsgáló azokkal a csalásokkal foglalkozik, amelyek lényeges hibás állításhoz vezetnek a pénzügyi kimutatásokban.
- Szándékos hibás állítások két típusa: **csalásból eredő hibás állítás** és **eszközök elsikkasztásából eredő hibás állítás**
- A csalás megelőzése és feltárása elsősorban a vezetés felelőssége!

Miért csalnak?

- Hogy félrevezessék a pénzügyi kimutatások felhasználóit bizonyos okok miatt

Eszközök elsikkasztása

- A gazdálkodó egység eszközeinek eltulajdonítása

Módjai:

- Befolyt összegek elsikkasztása
- Fizikai eszközök vagy szellemi termékek ellopása
- Meg nem kapott áruk, szolgáltatások kifizettetése a gazdálkodó egységgel
- Eszközök saját célra történő felhasználása

A könyvvizsgálóval szemben támasztott követelmények

- ◉ Szakmai szkepticizmus fenntartása a könyvvizsgálat során – lehet, hogy csalásból eredő hibás állítás áll fenn
- ◉ Ha a dokumentumok hitelessége kérdéses, tovább kell vizsgálandnia, bevonhat harmadik félt, szakértőt

A könyvvizsgálótól nem várható el, hogy a hitelesítésnek szakértője legyen!

Csapatmunka fontossága

- ◉ Tapasztalatcsere
- ◉ A pénzügyi kimutatásokban hol és hogyan merülhet fel csalásból eredő hamis állítás:
  - > Van külső vagy belső nyomás?
  - > Hogyan kivitelezhetnének egy csalást?
  - > Történt változás a vezetés vagy a munkavállalók életvitelében?
  - > A kontrollok vezetés általi felülírásának kockázatának mérlegelése

Csalási kockázatbecslési eljárások

- Könyvvizsgáló interjút készít a vezetéssel
  - > Csalás kockázatára vonatkozó becsléseik?
  - > Csalás megelőzéséért felelős kontrollok milyenek?

Válaszok értékelése szkepticizmussal!

Gyakran a vezetők vannak a legjobb helyzetben a csalás elkövetésére...

Csalási kockázatbecslési eljárások

- ◉ Interjú a munkavállalókkal:
  - > Van tudomásuk tényleges vagy lehetséges csalásról, sikkasztásról?
  - > Egy-egy ilyen interjú során olyan információkhoz juthat hozzá a könyvvizsgáló, amik egyébként nem kerülnének kommunikálásra

Kockázati tényezők értékelése

- Azt értékeli a könyvvizsgáló, hogy a kockázabecslés során szerzett információk azt jelzik-e, hogy jelen van egy vagy több csalási kockázati tényező
- Azaz: léteznek olyan tényezők, amelyek csalás elkövetésére ösztönöznek, nyomást gyakorolnak vagy lehetőséget adnak rá?

Példák családi kockázati tényezőkre

- Beszámoló készítés során elkövetett csaláshoz kapcsolódó kockázati tényezők
  - > Ösztönzés, nyomás a család elkövetésére: a vezetők személyes pénzügyi helyzetét befolyásolja a vállalat teljesítménye, mert a javadalmazásuk attól függ, hogy elérik-e a kitűzött célokat.
  - > Lehetőség a család elkövetésére: az ágazat jellege adja; nemzetközi határokon átnyúlóan végzett tevékenységek, ahol más az üzleti környezet
  - > Hozzáállás: alacsony erkölcsi színvonal a felső vezetésében

Példák családi kockázati tényezőkre

- Eszközök elsikkasztásához kapcsolódó
  - > Ösztönzés, nyomás sikkasztás elkövetésére: a vállalat és az olyan munkavállaló közötti kedvezőtlen kapcsolat, akinek hozzáférése van készpénzhez.
  - > Lehetőség sikkasztásra: eszközök nem megfelelő nyilvántartása, vagy a felső vezetés ráfordításainak nem megfelelő felügyelete (utazási és egyéb költségtérítések)
  - > Hozzáállás: a szervezetben eltűrik a házipénztárral kapcsolatos lopást

Csalási kockázatok kezelése

- Olyan munkatársak kijelölése, akik speciális tudással rendelkeznek
- A kiszámíthatatlanság elemének beépítése a könyvvizsgálati eljárásokba, pl. A könyvvizsgálati eljárások ütemezésének attól eltérően történő módosítása, mint ahogyan várható; olyan helyszíneken végezni vizsgálatot, ahol azelőtt nem

Csalási kockázatok kezelése – könyvvizsgálati eljárások

Csalás az állítások szintjén

- ◉ Készletek megtekintése a helyszínen, meglepetésszerűen
- ◉ Készpénzszámlálás meglepetésszerűen
- ◉ Interjúk készítése a dolgozókkal olyan helyeken, ahol csalás kockázatát azonosították – ők hogyan értékelik a kockázatot és kontrollok hogyan kezelik ezt?

Csalási kockázatok kezelése – könyvvizsgálati eljárások

Csalás beszámolóképzés során

1. Bevételek megjelenítése:
  - A tárgyidőszak bevételeinek összehasonlítása korábbi időszakokkal
  - Fizikai jelenlét a szállításra váró áruk megfigyelése céljából
  - Interjú a marketing és értékesítési munkatársakkal az időszak végi értékesítésekkel kapcsolatban

Csalási kockázatok kezelése – könyvvizsgálati eljárások

2. Készletmennyiségek:

- Készletszámlálás elvégzése a beszámolási időszak vége előtt pár nappal
- Dobozos tételek tartalmának vizsgálata
- Folyékony anyagoknál a minőség szigorúbb vizsgálata (pl. Koncentráció)

Csalási kockázatok kezelése – könyvvizsgálati eljárások

Eszközök elsikkasztása

- Készpénz és értékpapír számlálás év vége előtt pár nappal
- Számlaforgalom megerősítése közvetlenül az ügyfelekkel
- A szállítói listát és a munkavállalói listát egyeztetik
- Munkavállalók aktáinak áttekintése: kinél hiányzik vagy csekély a teljesítmény?
- A felső vezetés által benyújtott költségelszámolások helyénvalóságának elemzése

Csalási kockázatok kezelése – könyvvizsgálati eljárások

Számviteli becslések

- Visszamenőleges áttekintés: bizonyíték szerzés az előző időszaki becslések végeredményéről

Jelentős ügyletek üzleti értelme

- A vezetés nem beszélte meg a gazdasági egység irányítóival az ügylet jellegét, elszámolását, esetleg a dokumentáció sem megfelelő

Könyvvizsgálati bizonyítékok értékelése

- A pénzügyi kimutatás összhangban van a könyvvizsgáló által megismertekkel?
- Milyen eljárásokat célszerű még elvégezni?
- Ha hibás állítást azonosított, amögött csalás áll?
- A csalás hatásai a körülményektől függenek – nem mindegy, ki csalt...

Példák a csalást jelző körülményekre

- ◉ Számviteli nyilvántartásokban talált egyezőtleniségek, pl. Utolsó pillanatban tett helyesbítések, amik jelentősen befolyásolják a pénzügyi eredményket
- ◉ Ellentmondásos és hiányzó bizonyítékok, pl.: jelentős mértékű hiányzó készlet, szokatlan változások a mérlegben – a követelések gyorsabban nőnek mint a bevételek, interjúk során pontatlan és valószínűtlen válaszok

Példák a csalást jelző körülményekre

- ◉ Problémás és szokatlan kapcsolat a könyvvizsgáló és a vezetés között, pl.: hozzáférés megtagadása munkatársakhoz, nyilvántartásokhoz, kért információk megadásának szokatlan késleltetése, hajlandóság hiánya a belső kontroll hiányosságainak időben történő kezelésére
- ◉ **Egyéb:** az etikai kódex megsértésének eltűrése

Kommunikáció a vezetés felé csalás esetén

- ◉ Lehető legkorábban történjen meg
- ◉ Összejátszás valószínűségét figyelembe kell vennie!
- ◉ Amikor a vezetés vagy az irányítás tisztességét illetően kétségei támadnak a könyvvizsgálónak, jogi tanácsadást vehet igénybe, ami segíti a megfelelő lépés meghatározását

Kommunikáció a szabályozó és végrehajtó hatóságok felé

- ◉ A könyvvizsgáló jogi felelőssége felülírhatja a titoktartási kötelezettségét
- ◉ Néhány országban a hitelintézet könyvvizsgálójának kötelessége jelenteni a csalást a felügyeleti szervnek

Ha a könyvvizsgáló nem tudja folytatni a megbízást

- PI: jelentős aggályai vannak a vezetés tisztességét illetően; lényeges és átfogó csalás kockázatát észleli
- Mérlegelni kell milyen szakmai és jogi felelőssége van
- Helyénvaló-e a visszalépés a megbízástól, ha jogilag lehetséges?
- Ha visszalép: meg kell vitatnia a vezetéssel a visszalépés okait; kell-e jelentést tennie a felügyeleti hatóságoknak a visszalépésről és annak okairól

